

اظهار نظر کارشناسی درباره:

« طرح اصلاح ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران »

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خدای بزرگبخشایش همیشه بخوانید

بِسْمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۱/۶

شماره مسلسل: ۱۸۶۹۷

کد موضوعی: ۲۱۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران»

نام دفتر:

دفتر مطالعات اجتماعی (گروه سلامت)

تهیه و تدوین کننده:

سمیه صدیقی (دفتر مطالعات اجتماعی)، رضا مستمع، اکرم باجلان،

محمد امین خوانساری (دفتر مطالعات آموزش و فرهنگ)

اظهار نظر کنندگان:

اکبر شکوهی (دفتر مطالعات اجتماعی) و امین پژمان (دفتر مطالعات حقوقی)

ناظران علمی:

مهدی مختاری پیام، محمدرضا مالکی

ویراستار:

طاهره سید محمد

صفحه آرا:

فاطمه سرتیپی

واژه‌های کلیدی:

۱. نظام مشاوره و روان‌شناسی

۲. حوزه‌های علمیه

روان‌شناسی اسلامی

فهرست مطالب

۶
چکیده

۷
خلاصه مدیریتی

۹
مقدمه

۱۰
روان‌شناسی و مشاوره اسلامی

۱۰
بررسی قواعد موجود مرتبط با روان‌شناسی و مشاوره مبتنی بر
ارزش‌های اسلامی - ایرانی

۱۱
ارزیابی کارشناسی طرح

۱۴
جمع‌بندی و پیشنهاد

۱۶
منابع و مأخذ

فهرست جدول‌ها

جدول ۱. قواعد موجود مرتبط با ارائه خدمات روان‌شناسی و مشاوره مبتنی بر ارزش‌های اسلامی - ایرانی ۱۱

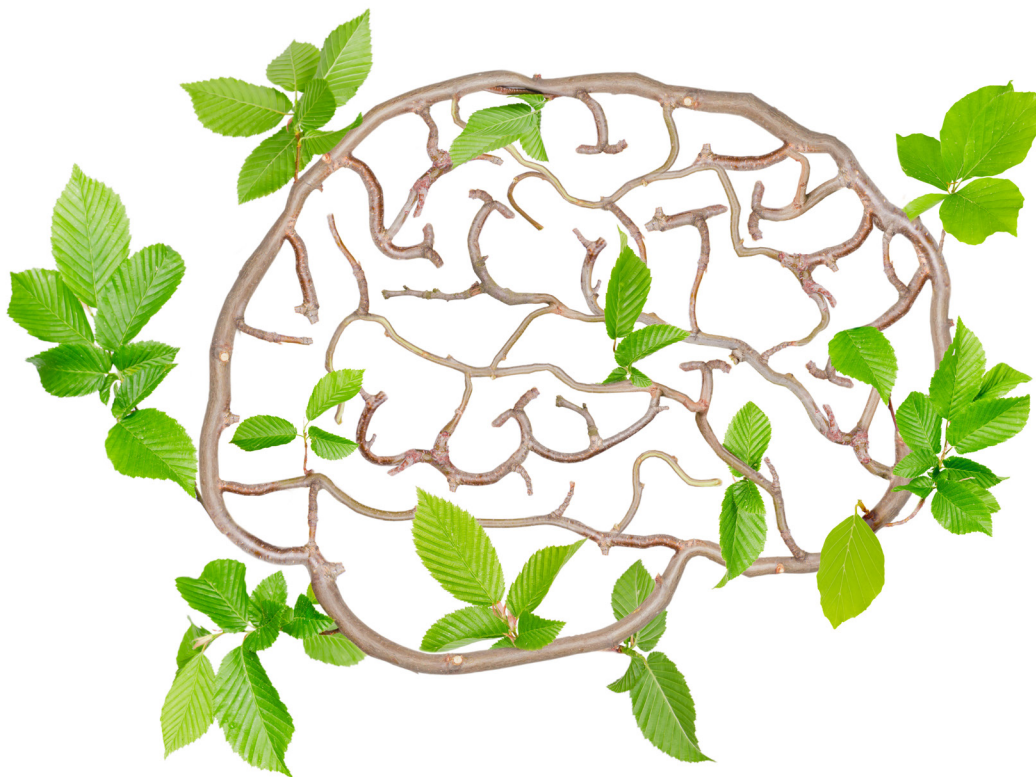

« طرح اصلاح ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران » اظهار نظر کارشناسی درباره:

[چکیده]

مغایرت با اصل (۱۳۸) قانون اساسی، نقصان در فعالیت مجوزدهی، تعدد دستگاه‌ها و نهادهای صلاحیت‌دار در حوزه مشاوره و روان‌شناسی، ایجاد دوقطبی‌سازی به جای ایجاد گفت‌وگو و مشارکت و غیراسلامی شناخته شدن سایر فعالیت‌های روان‌شناختی خارج از حوزه علمیه حائز اهمیت است. بنابراین با توجه به اهمیت موضوع سلامت روان جامعه و در نظر داشتن فرهنگ و ساختار ایرانی - اسلامی در خدمات ارائه شده در این بخش و دغدغه طراحان، ضمن تأیید کلیات طرح پیشنهاد می‌شود قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران با توجه به برخی ملاحظات اساسی در کمیسیون‌های تخصصی بررسی و مواد (۳)، (۴) و (۷) و جزء «۱» ماده (۳) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره و دستورالعمل‌های ایجاد مراکز مرتبط با خدمات روان‌شناختی مورد اصلاح قرار گیرد.

طرح اصلاح ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر مرجعیت علمی حوزه‌های علمیه و ضرورت بذل مبنایی و ارزش‌های اسلامی - ایرانی در خدمت مشاوره و روان‌شناسی، پیشنهاد اعطای اختیار صدور مجوز فعالیت‌های مشاوره و ایجاد مراکز مشاوره و روان‌شناسی براساس مبنایی و ارزش‌های اسلامی، به مدیریت حوزه‌های علمیه را مطرح کرده است. به نظر می‌رسد طرح پیشنهادی از حیث ترویج مشاوره براساس مبنایی، ارزش‌ها و سبک زندگی ایرانی - اسلامی، استفاده از ظرفیت حوزه‌های علمیه در حل مسائل حکمرانی، ایجاد الزام قانونی در جهت تقویت مشاوره و روان‌شناسی در بستر ارزش‌های دینی، ایجاد نظارت حوزه‌های علمیه بر خدمات روان‌شناختی، مثبت ارزیابی شده، لکن با توجه به اینکه سازوکار مطرح شده در طرح پیشنهادی دارای ملاحظات از جمله:

[خلاصه مدیریتی]

طرح الحاق یک تبصره ذیل ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران، با هدف واگذاری اختیار اعطای مجوز فعالیت مشاوره‌ای با رویکرد دینی و اسلامی به مدیریت حوزه‌های علمیه از سوی برخی نمایندگان مجلس شورای اسلامی مطرح شده است.

باید اشاره داشت که سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان مرجع علمی - اجرایی در حوزه خدمات روان‌شناختی با هدف ارتقای سطح دانش روان‌شناسی و مشاوره، حمایت از مراجعان و حقوق صنفی ارائه‌دهندگان این خدمات تشکیل شده است. اگرچه وجود این سازمان در راستای واگذاری امور تخصصی به متخصصان، بهبود ارائه خدمات روان‌شناسی و مشاوره‌ای به جامعه و نظارت بر تخلفات تخصصی در این حوزه ارزشمند بوده و مانع ورود بی‌ضابطه افراد به این مقوله شده، اما مروری بر عملکرد ۱۸ ساله این سازمان نشان می‌دهد که به دلایل متعددی، اجرایی شدن مفاد قانون با در نظر داشتن ماهیت تشکیل آن، با موانعی روبه‌رو شده است. معطل ماندگی برخی احکام قانون یا اجرای سلیقه‌ای آن توسط سازمان متولی و... سبب ارائه برخی پیشنهادهای در راستای اصلاح این قانون شده است.

در خصوص روان‌شناسی اسلامی نیز سال ۱۳۹۴، سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره با هدف ارزیابی صلاحیت فارغ‌التحصیلان رشته‌های حوزوی مرتبط با روان‌شناسی و مشاوره با **ایجاد کمیسیون روان‌شناسی و مشاوره در بستر فرهنگ دینی و اسلامی**، مبادرت به ارزیابی صلاحیت متقاضیان و صدور مجوز فعالیت آنان نمود. اما با توجه به نبود عزم جدی سازمان نظام به در نظر داشتن رویکردهای ایرانی - اسلامی و از طرفی دیگر طولانی بودن روند بررسی صلاحیت افراد در کمیسیون‌های تخصصی این سازمان، در عمل اقدام مؤثری توسط کمیسیون مذکور در سازمان صورت نگرفت. اگرچه بایستی تبیین و ترویج رویکردهای اسلامی در علوم انسانی و تعلیم ارزش‌ها و اخلاق ایرانی و حرفه‌ای از درون نهادهای حوزوی و دانشگاه‌ها صورت گیرد، اما ضرورت دارد سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره به‌عنوان مرجع علمی - اجرایی در خدمات روان‌شناختی، سازوکارهای لازم جهت ارتقای دانش روان‌شناسان و مشاوران در خصوص ارزش‌های ایرانی - اسلامی و نظارت بر نحوه خدمات ارائه‌شده را در نظر گیرد. لذا به‌نظر می‌رسد طرح پیشنهادی از حیث ایجاد زمینه نظارت مدیریت حوزه‌های علمیه بر رعایت مبانی و ارزش‌های اسلامی - ایرانی و ارتقای نقش این نهاد در حکمرانی مثبت ارزیابی شده، اما به‌دلیل دارا بودن

برخی ملاحظات در ساز و کار ارائه شده در طرح، از جمله:

- ۱ مغایرت با بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری
- ۲ مغایرت با اصل «۱۳۸» قانون اساسی
- ۳ نقصان در فعالیت مجوزدهی فعلی سازمان و ایجاد تعدد دستگاه‌ها و نهادهای صلاحیت‌دار در حوزه مشاوره و روان‌شناسی
- ۴ ایجاد دوقطبی‌سازی به جای ایجاد گفت‌وگو و مشارکت
- ۵ تجمیع وظایف در یک نهاد
- ۶ غیراسلامی شناخته شدن فعالیت‌های روان‌شناختی خارج از حوزه علمیه

حائز برخی ایراداتی است که به صورت فعلی رافع دغدغه‌های طراحان نخواهد بود.

لکن با توجه به اهمیت موضوع سلامت روان جامعه و در نظر داشتن فرهنگ و ساختار ایرانی - اسلامی در خدمات ارائه شده در این حوزه و دغدغه طراحان، ضمن تأیید کلیات طرح پیشنهاد می‌شود قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران با توجه به برخی ملاحظات اساسی در این حوزه از جمله نیاز به آموزش‌ها و پژوهش‌های بیشتر در جهت اسلامی و بومی‌سازی روان‌شناسی و همچنین رفع برخی ابهامات در صدور مجوزهای کسب و کار در خدمات روان‌شناختی و... در کمیسیون‌های تخصصی بررسی و به شرح زیر مورد اصلاح قرار گیرد:

■ **اصلاح دستورالعمل‌های ایجاد مراکز مرتبط با خدمات روان‌شناختی:** ضرورت دارد کلیه ساز و کارها و دستورالعمل‌های مرتبط به ایجاد مراکز روان‌شناختی با در نظر داشتن خدمات مرتبط با روان‌شناسی و مشاوره اسلامی با مشارکت مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، مورد بازنگری قرار گیرد.

■ **اصلاح ماده (۲) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره:** ضرورت دارد اهداف سازمان با الحاق یک بند به شرح زیر مورد اصلاح قرار گیرد: «تلاش برای هماهنگ‌سازی خدمات روان‌شناختی و مشاوره‌ای با فرهنگ ایرانی - اسلامی».

■ **اصلاح ماده (۳) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره:** پیشنهاد می‌شود بند زیر به وظایف این سازمان الحاق گردد: «ایجاد و به‌روزرسانی سالیانه راهنمای عمل مشاوره و روان‌درمانی مبتنی بر فرهنگ ایرانی - اسلامی توسط متخصصان این حوزه و نظارت بر حسن اجرای آن در ارائه خدمات تخصصی».

■ **اصلاح جزء «۱» ماده (۳) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره:** در راستای وظیفه سازمان مبنی بر تعیین حدود صلاحیت افراد، ضرورت دارد دستورالعمل اجرایی موضوع این ماده در خصوص نحوه تعیین و ترکیب اعضای (متخصصان این حوزه)، وظایف و نحوه فعالیت کمیسیون‌های ارزیابی‌کننده صلاحیت متقاضیان پس از تدوین در شورای مرکزی سازمان، به تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده و جهت اجرا به سازمان نظام ابلاغ خواهد شد.

■ **اصلاح ماده (۴) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره:** پیشنهاد می‌شود این بند به ماده مزبور الحاق گردد: «کلیه افرادی که دارای حداقل مدرک کارشناسی یا معادل از سوی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مؤسسات علمی مورد تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی در یکی از رشته‌های روان‌شناسی و مشاوره باشند، می‌توانند به عضویت سازمان درآیند».

■ **اصلاح ماده (۷) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره:** ضرورت دارد ترکیب اعضای شورای مرکزی این سازمان ضمن در نظر گرفتن روان‌شناسان و مشاوران اسلامی این ماده، به شکل زیر الحاق گردد:

ج) سه نفر دانش‌آموخته تخصصی روان‌شناسی از میان دانش‌آموختگان حوزه علمیه عضو سازمان

د) سه نفر دانش‌آموخته تخصصی مشاوره از میان دانش‌آموختگان حوزه علمیه عضو سازمان

مقدمه

طرح الحاق یک تبصره ذیل ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران، با هدف واگذاری اختیار اعطای مجوز فعالیت مشاوره‌ای با رویکرد دینی و اسلامی به مدیریت حوزه‌های علمیه از سوی برخی نمایندگان مجلس شورای اسلامی مطرح شده است. مطابق ماده (۱) این قانون، سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره سازمانی غیردولتی و مستقل بوده که به منظور تحقق بخشیدن به اهداف و انجام وظایف مقرر در این قانون تشکیل می‌گردد.

در مقدمه توجیهی طرح، عرصه گسترده مشاوره و روان‌شناسی اسلامی در حوزه‌های علمیه (دایر بودن رشته مشاوره اسلامی در ۲۵ استان کشور) و همچنین مرجعیت دینی این مراکز جهت اعطای مجوز فعالیت در زمینه مشاوره و روان‌شناسی دینی و اسلامی به‌عنوان مهم‌ترین دلایل ارائه پیشنهاد مذکور در نظر گرفته شده است. این در شرایطی است که در حال حاضر سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره به موجب قانون تشکیل آن، مرجع صدور مجوز فعالیت افراد در کلیه گرایش‌های مشاوره و روان‌شناسی است و از سوی دیگر برخی نهادها از جمله سازمان بهزیستی، وزارت ورزش و جوانان و قوه قضائیه بر اساس قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی به صدور مجوز تأسیس مراکز روان‌شناختی فعالیت دارند.

بر این اساس، در این گزارش با مروری بر قواعد موجود در خصوص ضرورت ارائه خدمات روان‌شناختی مبتنی بر ارزش‌های ایرانی-اسلامی، به بررسی ابعاد طرح پیشنهادی پرداخته می‌شود و ضمن ارائه نقاط قوت و ضعف آن، پیشنهادهای لازم در این خصوص ارائه می‌گردد.

[روان‌شناسی و مشاوره اسلامی]

(تدوین و تألیف کتب، مقالات پژوهشی، برگزاری همایش‌های تخصصی و...) در راستای تقویت و گسترش این مباحث در بستر دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی صورت گرفته، اما تکثر، تنوع و بعضاً تناقض در برخی مبانی مطرح شده، نشان از ضرورت تأکید و توجه بیشتر به بومی‌سازی روان‌شناسی و مشاوره با تکیه بر رویکرد اسلامی شدن مبانی علمی در دانشگاه‌ها دارد. بازنگری در برنامه‌های آموزشی رشته‌های دانشگاهی، ارائه دروس مرتبط با این حوزه، تغییر در روش‌ها و برنامه‌های دستگاه‌های متولی در امر خدمات روان‌شناختی و... از جمله اقدامات مؤثر در راستای ایجاد تحول در مبانی اسلامی و در نظر داشتن ابعاد کاربردی آن در بستر علم و عمل خواهد بود.

در کشور ما روان‌شناسی اسلامی در بازه زمانی قبل از انقلاب به صورت متفرقه از سوی برخی بزرگان مطرح شد، اما گرایش به این شاخه از علم، با شخصیت‌های برجسته علمی و حوزوی آغاز و هم‌اکنون در دانشگاه‌ها و سایر مراکز و مؤسسات آموزشی و ارائه‌دهنده خدمات روان‌شناختی ارائه می‌گردد. این مراکز با در نظر داشتن مبانی روان‌شناسی و مشاوره اسلامی به تحقیق، تدریس و تربیت دانش‌پژوهان در این حوزه می‌پردازند. لکن با توجه به ماهیت اساسی روان‌شناسی اسلامی و ضرورت در نظر داشتن مبانی فرهنگی و دینی در خدمات ارائه شده در این حوزه و اثرگذاری بالای آن بر سلامت روان جامعه، همچنان پرداختن به این مهم با وضعیت مطلوب و نقطه موفقیت آن با توجه به بستر علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و اسلامی فاصله دارد.

سیر تحول روان‌شناسی نشان می‌دهد که نوعی پیوستگی تاریخی و کارکردی میان روان‌شناسی و دین وجود داشته است. این پیوستگی و تعامل موجب ارائه طرح‌های متنوعی از سوی اندیشمندان برای پیوند رشته روان‌شناسی و دین شده است.^۱ به‌ویژه با تغییر سبک زندگی افراد و جوامع و همچنین پیچیدگی‌های گوناگون اجتماعی-اقتصادی و نتایج آن (از جمله دگرگونی نظام‌های ارزشی و سنت‌ها، تغییر روابط اجتماعی، افزایش مشکلات فردی یا خانوادگی و...) مسئله طراحی علوم سازگار با مبانی اسلامی با اولویت بازنگری در علوم انسانی مبنای فعالیت اندیشمندان مسلمان قرار گرفت. با توجه به نظریه‌های مختلف در این حوزه، به‌نظر می‌رسد روان‌شناسی اسلامی^۲ مطالعه علمی رفتار است که با فرهنگ و جهان‌بینی اسلامی متناسب است.^۳

به‌طور عمومی؛ نظریه‌های روان‌شناسی و مشاوره علاوه بر دارا بودن سه رکن اصول و مبانی، روش‌ها و ارزش‌ها دارای جنبه‌های فرهنگی، ارزشی و... نیز بوده که لازم است از معارف دینی استخراج شود. در این میان روان‌شناسی اسلامی با رویکرد پیشگیرانه و فراتر از پیشینه تاریخی آن (از حیث راهنمایی و هدایت، تربیت و پاسخگویی به سؤالات دینی روحانیت و حوزه‌های علمیه)، در هنگام بروز مسائل فردی، اجتماعی و خانوادگی و همچنین توجه به علوم جدید، نظریه‌ها و تکنیک‌های نوین سازگار و مبتنی با فرهنگ ایرانی-اسلامی ارائه می‌کنند.

اکنون تغییر و تحول در مبانی علوم و ضرورت اسلامی شدن آنها یکی از مباحث رایج فضای علمی کشور است. اگرچه فعالیت‌های متعددی

[بررسی قواعد موجود مرتبط با روان‌شناسی و مشاوره مبتنی بر ارزش‌های اسلامی - ایرانی]

مطرح شده، اما تأکید بر ارائه خدمات روان‌شناسی و مشاوره مبتنی بر ارزش‌های اسلامی-ایرانی از ابتدای دهه ۹۰ با تصویب سیاست‌های کلی جمعیت، سیاست‌های کلی خانواده و... نمایان شده است.

مروری بر سیاست‌های کلان و قوانین موجود نشان می‌دهد که از ابتدای دهه ۷۰ در کشور استفاده از ظرفیت‌هایی از جمله راهنمایی روان‌شناسان و مشاوران برای فراهم‌سازی و تأمین سلامتی افراد جامعه در بُعد روانی

۱. ابوالقاسم بشیری. مبانی الهیاتی و نقش آن در روان‌شناسی اسلامی. دو فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی. س ۱۳، ش ۲۵، پاییز و زمستان ۱۳۹۸. صفحات ۱۳۶-۱۱۳.
۲. روان‌شناسی اسلامی برای اولین بار تحت عنوان «علم النفس الاسلامی» در مقدمه کتاب الدراسات النفسیه عند المسلمین والغزالی بوجه خاصه به تقریر دکتر احمد فواد ال‌اهوانی و تحریر استاد عبدالکریم العثمان در سال ۱۹۶۲ مطرح شد. به گفته ایشان، روان‌شناسی اسلامی شاخه‌ای از علوم بوده که به مباحث دینی نزد مسلمانان می‌پردازد.
۳. محسن غروی. مجله معرفت، ش ۵۰، ص ۱۰، مدیر گروه روان‌شناسی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمة الله علیه) و پژوهشکده حوزه و دانشگاه.

جدول ۱. قواعد موجود مرتبط با ارائه خدمات روان‌شناسی و مشاوره مبتنی بر ارزش‌های اسلامی - ایرانی

عنوان قواعد / سال تصویب	متن
سیاست‌های کلی جمعیت (۱۳۹۳/۲/۳۰)	تحکیم بنیان و پایداری خانواده با اصلاح و تکمیل آموزش‌های عمومی درباره اصالت کانون خانواده و فرزندپروری و تاکید بر آموزش مهارت‌های زندگی و ارتباطی و ارائه خدمات مشاوره‌ای بر مبنای فرهنگ و ارزش‌های اسلامی - ایرانی و توسعه و تقویت نظام تأمین اجتماعی، خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی در جهت سلامت باروری و فرزندآوری
سیاست‌های کلی خانواده (۱۳۹۵/۶/۱۳)	سامان‌دهی نظام مشاوره و آموزش قبل، حین و پس از تشکیل خانواده و تسهیل دسترسی به آن بر اساس مبانی اسلامی - ایرانی در جهت استحکام خانواده
نقشه مهندسی فرهنگی کشور (۱۳۹۲/۳/۸)	راهبرد کلان ۳: - تدوین منشور مشاوره خانواده و توسعه کمی، ارتقای کیفی و اصلاح، سامان‌دهی و نظارت و پایش مراکز مشاوره از دواج و خانواده و خدمات اجتماعی مبتنی بر مبانی، روش‌ها و فنون اسلامی مشاوره راهبرد کلان ۶: تقویت و حمایت از خدمات راهنمایی و مشاوره‌ای و مددکاری اجتماعی در سطح جامعه با رویکرد پیشگیری و کاهش جرم و توسعه بهداشت روانی و سلامت معنوی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی
قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (۱۴۰۰/۷/۲۴)	ماده (۳۶) - وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند با هماهنگی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها نسبت به تأسیس مراکز مشاوره مبتنی بر سبک زندگی اسلامی - ایرانی در مراکز آموزش عالی اقدام نمایند

همچنین گنجانده شدن گزاره‌هایی از جمله سامان‌دهی و نظارت در راستای ارتقای بهره‌وری این خدمات و تعریف آن به صورت یک منظومه منسجم، کارآمد و اثربخش خواهد بود. بر این اساس ضرورت دارد که اثرات این سیاست‌ها (مبتنی بر ارزش‌های اسلامی - ایرانی) در قوانین، دستورالعمل‌ها و رویه‌های مرتبط با خدمات مشاوره و روان‌شناسی ظهور و بروز یابد.

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، در سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله)، مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی و همچنین در قانون مصوب مجلس شورای اسلامی بر بهره‌مندی از خدمات مشاوره‌ای مبتنی بر ارزش‌های اسلامی - ایرانی تأکید شده است. اما نکته حائز اهمیت در موارد فوق الذکر، در نظر داشتن توسعه کمی مراکز مشاوره‌ای و افزایش زمینه‌های بهره‌مندی از خدمات روان‌شناختی و

[ارزیابی کارشناسی طرح]

مطابق طرح پیشنهادی تبصره زیر به ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران الحاق می‌گردد:

«تبصره - مرجع صدور مجوز فعالیت مشاوره‌ای و مراکز مشاوره بر اساس مبانی و ارزش‌های اسلامی، مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه کشور است. آیین‌نامه اجرایی آن حداکثر ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ این قانون توسط مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه کشور مطابق با قوانین و مقررات مربوط به حوزه‌های علمیه کشور، تدوین و به تأیید شورای عالی حوزه‌های علمیه کشور می‌رسد.»
مطابق حکم پیشنهادی، به نظر می‌رسد طرح مذکور در دو حوزه اعطای مجوز فعالیت مشاوره اسلامی و اعطای مجوز تأسیس مراکز مشاوره اسلامی به مدیریت حوزه‌های علمیه کشور مطرح شده است. در این راستا لازم است نهادهای ارائه‌دهنده مجوز فعالیت مشاوره و روان‌شناسی به افراد و مراکز که به موجب قانون مکلف به این اقدام شده‌اند، اشاره شود:

الف) مجوز فعالیت مشاوره

مطابق بند «۱» ماده (۳) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران، تعیین حدود صلاحیت‌های تخصصی و صدور شماره نظام و پروانه کار برای اعضا (برای کلیه شاغلین به حرفه‌های روان‌شناسی و مشاوره) بر عهده سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره است.

ب) مجوز تأسیس و فعالیت مراکز مشاوره

■ مطابق ماده (۲۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، وظیفه صدور مجوز مراکز خدمات مشاوره‌ای اجتماعی به سازمان بهزیستی محول شده است. (مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷)

■ مطابق قانون حمایت خانواده، قوه قضائیه موظف به ایجاد مراکز مشاوره خانوادگی در کنار دادگاه‌های خانواده و ارجاع زوجین متقاضی طلاق توافقی به مشاوره با استفاده از ظرفیت سازمان بهزیستی شده است. (مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱)

■ مطابق جزء (۸) بند «پ» ماده (۵۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های

روان جامعه و هدایت و راهنمایی مؤثر افراد در گرو ارائه خدمات مطلوب روان‌شناختی توسط ارائه‌کنندگان آن خواهد بود.

از این منظر با توجه به تقاضای فارغ‌التحصیلان رشته‌های روان‌شناسی و مشاوره اسلامی مبنی بر اخذ مجوز فعالیت خدمات روان‌شناختی، از سال ۱۳۹۴ کمیسیونی تحت عنوان **کمیسیون روان‌شناسی و مشاوره در بستر فرهنگ دینی و اسلامی** با هدف ارزیابی صلاحیت متقاضیان عضویت در سازمان در رشته‌های فوق‌الذکر تشکیل شده است.^۱ اگرچه این کمیسیون می‌تواند به‌نحو مطلوب و فعال به‌عنوان فصل ارتباط حوزه و سازمان نظام روان‌شناسی در راستای ارتقای ارزش‌ها و مبانی اسلامی در خدمات روان‌شناختی و همچنین تسهیل نیازهای طرفین در این خصوص قلمداد شود، اما در عمل غیرفعال و یا فعالیت بسیار محدودی داشته است و لذا منجر به عدم ارتباط حوزه و سازمان نظام و به‌ویژه نادیده گرفته شدن ارزش‌های ایرانی - اسلامی در خدمات ارائه‌شده توسط مشاوران و روان‌شناسان عضو سازمان شده است.

با توجه به تأکید اسناد بالادستی و اهمیت در نظر داشتن ارزش‌های دینی و منطبق با فرهنگ اسلامی - ایرانی در خدمات روان‌شناختی و همچنین با استناد به بندهای «۳» و «۴» شرح وظایف و اختیارات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه (مصوب ۱۳۸۸/۴/۸ شورای عالی حوزه‌های علمیه) در خصوص بهینه‌سازی نظام‌های جامع آموزشی و مشارکت و برنامه‌ریزی آموزشی دینی کشور و به‌ویژه الزام و اهمیت نظارت و مشارکت حوزه‌های علمیه در این خصوص، ضرورت دارد تغییر و تحول در نظام آموزشی و سازوکارهای اجرایی این حوزه در بستر دانشگاه‌ها و مراکز علمی - پژوهشی بیش از پیش تقویت و گسترش یابد. اما با توجه به پیشنهاد طراحان طرح مبنی بر واگذاری اختیار اعطای مجوز فعالیت مشاوره و روان‌شناسی اسلامی به مدیریت حوزه‌های علمیه، به شرح زیر به مهم‌ترین نقاط قوت و ملاحظات این پیشنهاد اشاره خواهد شد:

نقاط قوت

■ **ترویج مشاوره بر اساس مبانی، ارزش‌ها و سبک زندگی ایرانی - اسلامی:** با توجه به تأکید اسناد بالادستی بر ترویج سبک زندگی ایرانی - اسلامی، به نظر می‌رسد طرح پیشنهادی از حیث پرداختن به این حوزه و اهمیت در نظر داشتن ارزش‌ها و روش‌های دینی در خدمات روان‌شناختی، مثبت ارزیابی شده و سبب ارتقای سطح نظارت بر خدمات مذکور برای رسیدن به سبک زندگی مطلوب اسلامی خواهد شد.

توسعه کشور، سازمان بهزیستی متولی سلامت اجتماعی کشور با رویکرد پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی مرجع صدور پروانه تأسیس و فعالیت مراکز خدمات مشاوره اجتماعی و روان‌شناختی است. (۱۳۹۵/۱۱/۱۰) مطابق بند «الف» ماده (۱۰۴) قانون برنامه ششم توسعه، سازمان بهزیستی مکلف است نسبت به کنترل و کاهش نرخ طلاق به میزان بیست درصد سال پایه در طول اجرای قانون برنامه از طریق مرکز فوریت‌های اجتماعی و مددکاری و مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی اقدام کند. (۱۳۹۵/۱۲/۱۴)

■ مطابق جزء «۱۰» بند «پ» ماده (۴) قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، حمایت و توانمندسازی جوانان با ایجاد مراکز تخصصی مشاوره از دواج و خانواده در راستای تحقق سیاست‌های کلی جمعیت در زمره وظایف وزارت مذکور قرار گرفته است. (مصوب ۱۳۹۹/۶/۱۶)

همان‌طور که در بالا اشاره شد، سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره به‌موجب قانون تشکیل آن سازمان و اهداف و وظایف مندرج در آن، به‌عنوان تنها مرجع صدور مجوز فعالیت کلیه شاغلین به حرفه‌های روان‌شناسی و مشاوره (کلیه گرایش‌ها)^۱ حداقل در مقطع کارشناسی ارشد می‌باشد. در خصوص تأسیس مراکز نیز نهادهای متعددی به‌موجب قوانین مصوب مجلس مکلف به ارائه مجوز تأسیس مراکز مشاوره و روان‌شناسی شده‌اند که به شرح فوق به آنها اشاره شده است. از جمله: سازمان بهزیستی، وزارت ورزش و جوانان و قوه قضائیه.

با توجه به مفاد بند «۱» ماده (۳) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره، تعیین حدود صلاحیت‌های تخصصی متقاضیان عضویت در سازمان، در زمره وظایف و اختیارات سازمان نظام روان‌شناسی قرار گرفته که با توجه به مقررات و دستورالعمل‌های داخلی سازمان، این ارزیابی طی فرایندی در کمیسیون‌های تخصصی این سازمان تعیین و پس از ارزیابی، به متقاضی پروانه فعالیت اعطای می‌گردد. لازم است در این خصوص اشاره شود که بررسی‌های صورت گرفته از عملکرد سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره نشان داده است که طولانی بودن فرایند بررسی صلاحیت متقاضیان همواره به‌عنوان یکی از چالش‌های عمده این سازمان و عامل نارضایتی متقاضیان عضویت در سازمان بوده است. به‌نحوی که متقاضیان بیش از دو سال در صف انتظار بررسی شرایط احراز توسط کمیسیون‌های تخصصی سازمان قرار می‌گیرند. به‌نظر می‌رسد وجود موانع متعدد در اخذ مجوز فعالیت و نارضایتی اعضا از عملکرد سازمان مزبور، پیامدی جز افزایش آمار افراد فاقد پروانه فعالیت و عدم امکان نظارت سازمان بر خدمات ارائه شده توسط این افراد نخواهد داشت. این در حالی است که بهبود سلامت

۱. ماده (۴) - تبصره «۱» - منظور از روان‌شناس کسی است که در یکی از رشته‌های روان‌شناسی در سطح کارشناسی ارشد فارغ‌التحصیل شده باشد. تبصره «۲» - منظور از مشاور، کسی است که در یکی از رشته‌ها و گرایش‌های مشاوره (خانواده، شغلی، تحصیلی، توانبخشی، عمومی و...) در سطح کارشناسی ارشد فارغ‌التحصیل شده باشد.

۲. مکاتبه با مرکز پژوهش‌های مجلس با شماره نامه ۴۰۱۱۲۲۸ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۲۶.

۳. مصوبه شماره ۶۲۲ شورای عالی حوزه‌های علمیه، تاریخ تصویب: ۱۳۸۸/۴/۸، <http://www.schowzeh.ir/fa/law> (۲۰)

هریک از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیئت وزیران حق وضع آیین‌نامه و صدور بخشنامه را دارد، ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد. دولت می‌تواند تصویب برخی امور مربوط به وظایف خود را به کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر واگذار نماید. مصوبات این کمیسیون‌ها در محدوده قوانین پس از تأیید رئیس‌جمهور لازم‌الاجراست. بر این اساس با توجه به ماده پیشنهادی مبنی بر تدوین آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه کشور (ظرف ۶ ماه پس از ابلاغ قانون) و تأیید شورای عالی حوزه‌های علمیه کشور، متن پیشنهادی مغایر با اصل (۱۳۸) قانون اساسی خواهد بود. اگرچه به نظر می‌رسد آیین‌نامه موضوع تبصره پیشنهادی خارج از قالب آیین‌نامه‌های مرسوم بوده و لذا در جایگاه قانون بوده و تصویب آن توسط شورای عالی حوزه‌های علمیه مصداق قانونگذاری بوده و مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی تلقی می‌گردد.

■ نقصان در فعالیت مجوزدهی فعلی سازمان و ایجاد تعدد دستگاه‌ها و نهادهای صلاحیت‌دار در حوزه مشاوره و روان‌شناسی:

روان‌شناسی: مروری بر قوانین و سیاست‌های مرتبط به فعالیت مراکز مشاوره و روان‌شناسی در کشور نشان می‌دهد که به‌موجب برخی قوانین از جمله ماده (۲۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، ماده (۵۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و همچنین ماده (۴) قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، در حال حاضر سازمان بهزیستی، وزارت ورزش و جوانان و قوه قضائیه در حوزه مجوزدهی و اعتباربخشی مراکز ارائه‌دهنده خدمات روان‌شناختی صلاحیت دارند. این تعدد می‌تواند حاصل عملکرد ضعیف سازمان نظام روان‌شناسی باشد که مقنن را مجبور به ایجاد ساختارهای مجوزدهی نموده است. لذا چنین شرایطی سبب بروز ابهام و سردرگمی مجریان، ذی‌نفعان و ناظران قانون شده است. بر این اساس به نظر می‌رسد طرح پیشنهادی کمک شایانی به حل این مشکل ننماید.

■ ایجاد دوقطبی‌سازی به جای ایجاد گفت‌وگو و مشارکت: اگرچه

به نظر می‌رسد هدف طراحان طرح پیشنهادی در راستای تقویت خدمات روان‌شناختی با رویکرد دینی در جامعه است، اما باید از تقای روابط میان حوزه و دانشگاه نیز مورد توجه قرار گیرد. بر این اساس ضرورت دارد مسیر قانونگذاری به گونه‌ای ترسیم شود که به جای ایجاد جدایی مسیر علمی و عملی حوزه و دانشگاه، با ایجاد گفت‌وگو و تعامل مؤثر میان این دو نهاد، با تکیه بر بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) مبنی بر اسلامی شدن علوم انسانی به تقویت جایگاه در خدمات مشاوره و روان‌شناسی بر اساس مبانی و ارزش‌های اسلامی - ایرانی منجر شود. بر این مبنا به نظر می‌رسد پیشنهاد مذکور ضمن ایجاد فضایی دوقطبی در خدمات مشاوره و روان‌شناسی، منجر به رهاشدگی دانشگاه‌ها در سیاست اسلامی شدن آنها و توجه به بومی‌سازی علم خواهد شد. بنابراین با توجه به ضرورت

■ استفاده از ظرفیت حوزه‌های علمیه در حل مسائل حکمرانی:

امروزه کشور در مسائل متعدد اجتماعی مانند جمعیت و فرزندآوری، ازدواج و طلاق، مقابله با تهاجم فرهنگی و ترویج سبک زندگی، نیازمند اقدامات متعدد است. بر این اساس به نظر می‌رسد برنامه‌ها و اقدامات روان‌شناسان و مشاوران اسلامی و حوزه‌های علمیه در این قبیل مسائل اجتماعی می‌تواند با تکیه بر مبانی، ارزش‌ها و ابزارهای دینی در حل مسائل و مشکلات اجتماعی مؤثر واقع شود.

■ ایجاد الزام قانونی در جهت تقویت مشاوره و روان‌شناسی

در بستر ارزش‌های دینی: هر چند که ذیل ماده (۳) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران به همکاری سازمان نظام با برخی دستگاه‌های مرتبط از جمله وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت اشاره شده است، اما در خصوص همکاری با حوزه‌های علمیه به‌عنوان نهاد علمی مرجع در حوزه دینی خلأ وجود دارد. عدم اراده و توجه جدی به این موضوع از سوی سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره در کنار نبود نظارت مؤثر و مستمر بر خدمات ارائه‌شده از سوی مشاوران و روان‌شناسان تهدید بزرگی برای سلامت روان جامعه خواهد بود. بر این اساس طرح پیشنهادی از حیث ایجاد الزام قانونی در راستای تقویت و اهمیت مسئله روان‌شناسی و مشاوره در بستر فرهنگ دینی و اسلامی مثبت ارزیابی می‌شود.

■ ایجاد نظارت حوزه‌های علمیه بر خدمات روان‌شناختی ارائه

شده: با توجه به وظایف و اختیارات مدیریت حوزه‌های علمیه و ضرورت نظارت آنان بر نظام آموزشی دینی و فعالیت‌های ارائه‌شده از سوی فارغ‌التحصیلان، به نظر می‌رسد پیشنهاد مطرح شده می‌تواند در ارتقای سطح نظارت سازمان نظام روان‌شناسی و همچنین حوزه‌های علمیه بر خدمات ارائه‌شده از سوی مشاوران و روان‌شناسان مؤثر واقع شود.

ملاحظات

■ مغایرت با بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری: در تبصره پیشنهادی عبارت «مطابق با قوانین و مقررات مربوط به حوزه‌های علمیه کشور» اشاره به قوانین و مقررات مشخصی ندارد، لذا تشخیص مصادیق آن با اختلاف نظر روبه‌رو خواهد بود. بر این اساس، با استناد به بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری مبنی بر رعایت شفافیت و عدم ابهام در لوایح و طرح‌های قانونی، تبصره پیشنهادی مغایر با بند مذکور بوده و لازم است رفع ابهام گردد.

■ مغایرت با اصل (۱۳۸) قانون اساسی: بر اساس اصل (۱۳۸) قانون اساسی، هیئت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه بپردازد.

مجوز فعالیت مشاوره‌ای و مراکز مشاوره بر اساس مبانی و ارزش‌های اسلامی، مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه کشور است» استثنایی بر صدور مجوزهای مشاوران و روان‌شناسان توسط سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره است. در واقع به موجب این تبصره، سایر روان‌شناسان و مشاوران الزامی بر رعایت اصول فرهنگی و اسلامی - ایرانی نخواهند داشت. خصوصاً که در قانون فعلی سازمان نظام، چنین حکم قانونی وجود نداشته و این استثنا، تأییدکننده عدم الزام خواهد بود. ضمن اینکه خارج شدن نظارت بر خدمات روان‌شناختی اسلامی از ساختار سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره، به نوعی منجر به خلع مسئولیت سازمان نظام از رعایت ارزش‌های اسلامی و بومی خواهد شد. بنابراین یکی از اشکالات طرح پیشنهادی این است که مشاوره مبتنی بر دین را از شمول احکام قانون سازمان نظام خارج می‌کند.

وحدت میان حوزه و دانشگاه، مقتضی است سازو کار قانونی و لازم‌الاجرا برای مشارکت فعال همه مراکز علمی کشور از جمله حوزه‌های علمیه و تأثیر آن بر روان‌شناسی و مشاوره صورت گیرد.

■ **تجمیع وظایف در یک نهاد:** پیشنهاد تجمیع کلیه وظایف در حوزه‌های علمیه مانع گسترش فرهنگ اسلامی در مراکز غیر حوزوی و دانشگاه‌ها خواهد شد. این در حالی است که اشاعه خدمات مبتنی بر ارزش‌های اسلامی در سایر مراکز غیر حوزوی با نظارت و مدیریت مراکز حوزه‌های علمیه امری لازم و نیز مقدور خواهد بود.

■ **غیر اسلامی شناخته شدن فعالیت‌های روان‌شناختی خارج از حوزه علمیه:** در واقع تعبیر تبصره پیشنهادی مبنی بر «مرجع صدور

[جمع‌بندی و پیشنهاد]

اعطای اختیار صدور مجوز فعالیت‌های مشاوره و ایجاد مراکز مشاوره و روان‌شناسی به مدیریت حوزه‌های علمیه را مطرح کرده است. همان‌طور که بیان شد از سال ۱۳۹۴، سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره با هدف ارزیابی صلاحیت فارغ‌التحصیلان رشته‌های حوزوی مرتبط با روان‌شناسی و مشاوره با ایجاد کمیسیون روان‌شناسی و مشاوره در بستر فرهنگ دینی و اسلامی، مبادرت به ارزیابی صلاحیت متقاضیان و صدور مجوز فعالیت آنان نمود. اما با توجه به نبود عزم جدی سازمان نظام به در نظر داشتن رویکردهای ایرانی - اسلامی و از طرفی دیگر طولانی بودن روند بررسی صلاحیت در کمیسیون‌های تخصصی این سازمان در عمل اقدام مؤثری در راستای ایجاد کمیسیون مذکور از سوی سازمان صورت نگرفت. اگرچه بایستی تبیین و ترویج رویکردهای اسلامی در علوم انسانی و تعلیم ارزش‌ها و اخلاق ایرانی و حرفه‌ای از درون نهادهای حوزوی و دانشگاه‌ها صورت گیرد، اما ضرورت دارد سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره به عنوان مرجع علمی - اجرایی در خدمات روان‌شناختی، سازوکارهای لازم جهت ارتقای دانش روان‌شناسان و مشاوران در خصوص ارزش‌های ایرانی - اسلامی و نظارت بر نحوه خدمات ارائه‌شده را در نظر گیرد.

بر این اساس، با توجه به اهمیت ارتقای سطح سلامت روان جامعه با در نظر داشتن ارزش‌های دینی و فرهنگی کشور و از طرفی عملکرد ضعیف سازمان مذکور، نمایندگان پیشنهاد اعطای مجوز صدور فعالیت خدمات روان‌شناسی و مشاوره را به حوزه‌های علمیه مطرح کردند. اگرچه این پیشنهاد می‌تواند از جهت ایجاد نظارت مدیریت حوزه‌های علمیه بر

علی‌رغم اهمیت موضوع سلامت روان و وجود آسیب‌های اجتماعی که پیامد آن افزایش میزان شیوع اختلالات روانی در میان افراد جامعه است، وجود برخی چالش‌های تقنینی و اجرایی سبب کاهش بهره‌مندی مطلوب جامعه به خدمات روان‌شناختی و کمرنگ شدن این مهم در نگاه مجریان و سیاستگذاران شده است. سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران، به عنوان مرجع علمی - اجرایی در حوزه خدمات روان‌شناختی با هدف ارتقای سطح دانش روان‌شناسی و مشاوره، حمایت از مراجعان و حقوق صنفی ارائه‌دهندگان این خدمات تشکیل شده است. اگرچه وجود این سازمان در راستای واگذاری امور تخصصی به متخصصان، بهبود ارائه خدمات روان‌شناسی و مشاوره‌ای به جامعه و نظارت بر تخلفات تخصصی در این حوزه ارزشمند بوده و در مقابل مانع ورود بی‌ضابطه افراد به این مقوله شده، اما مروری بر عملکرد ۱۸ ساله این سازمان نشان می‌دهد که به دلایل متعددی، اجرایی شدن مفاد قانون با در نظر داشتن ماهیت تشکیل آن، با مانع روبه‌رو شده است. معطل ماندگی برخی احکام قانون یا اجرای سلیقه‌ای آن توسط سازمان متولی و... سبب ارائه دو پیشنهاد از سوی نمایندگان مجلس شورای اسلامی با هدف اصلاح قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران شده است.^۱

طرح اخیر که گزارش پیش رو، با هدف بررسی آن تدوین شده، با عنوان اصلاح ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره، با تکیه بر مرجعیت علمی حوزه‌های علمیه و ضرورت ارتقای مبانی و ارزش‌های اسلامی - ایرانی در خدمت مشاوره و روان‌شناسی، پیشنهاد

۱. طرح اصلاح قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران (ثبت ۲۴۲، در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۶) و طرح اصلاح ماده (۱) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران (ثبت ۸۰۸، در تاریخ ۱۴۰۱/۳/۲۳).

قرار گیرد: «تلاش برای هماهنگ‌سازی خدمات روان‌شناختی و مشاوره‌ای با فرهنگ ایرانی - اسلامی».

اصلاح ماده (۳) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره: با توجه به ضرورت در نظر داشتن مبانی اسلامی و ارزش‌های ایرانی در خدمات ارائه شده از سوی روان‌شناسان و مشاوران عضو سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره، لازم است بند زیر به وظایف این سازمان الحاق گردد: «ایجاد و به‌روزرسانی سالیانه راهنمای عمل مشاوره و روان‌درمانی مبتنی بر فرهنگ ایرانی - اسلامی توسط متخصصان این حوزه و نظارت بر حسن اجرای آن در ارائه خدمات تخصصی».

اصلاح جزء «۱» ماده (۳) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره: در راستای وظیفه سازمان مبنی بر تعیین حدود صلاحیت افراد، بایستی سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره دستورالعمل اجرایی موضوع این ماده را در خصوص نحوه تعیین و ترکیب اعضا (متخصصان این حوزه)، وظایف و نحوه فعالیت کمیسیون‌های ارزیابی‌کننده صلاحیت متقاضیان تدوین نماید. دستورالعمل پیشنهادی پس از تدوین در شورای مرکزی سازمان، به تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده و جهت اجرا به سازمان نظام ابلاغ خواهد شد.

اصلاح ماده (۴) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره: با توجه به عضویت روان‌شناسان اسلامی در این سازمان، بایستی ماده (۴) این قانون در خصوص شرایط عضویت افراد به‌نحوی مورد اصلاح قرار گیرد که فارغ‌التحصیلان حوزوی دارای مدارک معتبر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در رشته‌های مرتبط با روان‌شناسی و مشاوره همانند سایر فارغ‌التحصیلان گرایش‌های روان‌شناسی و مشاوره، به استناد قانون مذکور به‌عنوان اعضای سازمان در نظر گرفته شوند. لذا پیشنهاد می‌شود این بند به ماده مزبور الحاق گردد: «کلیه افرادی که دارای حداقل مدرک کارشناسی یا معادل از سوی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مؤسسات علمی مورد تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی در یکی از رشته‌های روان‌شناسی و مشاوره باشند، می‌توانند به عضویت سازمان درآیند».

اصلاح ماده (۷) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره: ضرورت دارد ترکیب اعضای شورای مرکزی این سازمان ضمن در نظر گرفتن روان‌شناسان و مشاوران اسلامی این ماده، به شکل زیر الحاق گردد:

(ج) سه نفر دانش‌آموخته تخصصی روان‌شناسی از میان دانش‌آموختگان حوزه علمیه عضو سازمان

(د) سه نفر دانش‌آموخته تخصصی مشاوره از میان دانش‌آموختگان حوزه علمیه عضو سازمان

رعایت مبانی و ارزش‌های اسلامی - ایرانی و ارتقای نقش این نهاد در حکمرانی مثبت ارزیابی شود، اما به دلیل دارا بودن برخی ملاحظات در سازوکار ارائه‌شده در طرح، از جمله:

- ۱ مغایرت با بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری
- ۲ مغایرت با اصل (۱۳۸) قانون اساسی
- ۳ نقصان در فعالیت مجوزدهی فعلی سازمان و ایجاد تعدد دستگاه‌ها و نهاد‌های صلاحیت‌دار در حوزه مشاوره و روان‌شناسی
- ۴ ایجاد دوقطبی‌سازی به جای ایجاد گفت‌وگو و مشارکت
- ۵ تجمیع وظایف در یک نهاد
- ۶ غیراسلامی شناخته شدن فعالیت‌های روان‌شناختی خارج از حوزه علمیه

حائز برخی ایراداتی است که به صورت فعلی رافع دغدغه‌های طراحان نخواهد بود. بنابر این با توجه به اهمیت موضوع سلامت روان جامعه و در نظر داشتن فرهنگ و ساختار ایرانی - اسلامی در خدمات ارائه‌شده در این حوزه و دغدغه طراحان، ضمن تأیید کلیات طرح پیشنهاد می‌شود قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران با توجه به برخی ملاحظات اساسی در این حوزه از جمله نیاز به آموزش‌ها و پژوهش‌های بیشتر در جهت اسلامی و بومی‌سازی روان‌شناسی و همچنین رفع برخی ابهامات در صدور مجوزهای کسب‌وکار در خدمات روان‌شناختی و... در کمیسیون‌های تخصصی بررسی و به شرح زیر مورد اصلاح قرار گیرد:

اصلاح دستورالعمل‌های ایجاد مراکز مرتبط با خدمات روان‌شناختی: با استناد به مواد قانونی موجود از جمله ماده (۲۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، ماده (۵۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، جزء «۱۰» بند «پ» ماده (۴) قانون اهداف و وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، تکلیف قوه قضائیه در قانون حمایت خانواده صلاحیت صدور مجوز مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی (کلیه گرایش‌های روان‌شناسی و مشاوره) برعهده سازمان‌های بهزیستی کل کشور، وزارت ورزش و جوانان و قوه قضائیه قرار داده شده است. بر این اساس، ضرورت دارد کلیه سازوکارها و دستورالعمل‌های مرتبط به ایجاد مراکز روان‌شناختی با در نظر داشتن خدمات مرتبط با روان‌شناسی و مشاوره اسلامی با مشارکت مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، مورد بازنگری قرار گیرد.

اصلاح ماده (۲) قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره: در راستای نهادینه‌سازی فرهنگ اسلامی و ایرانی در خدمات روان‌شناختی و سایر اقدامات سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره، ضرورت دارد اهداف سازمان با الحاق یک بند به شرح زیر مورد اصلاح

[منابع و مآخذ]

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. سیاست‌های کلی جمعیت، مصوب ۱۳۹۳/۲/۳۰.
۳. سیاست‌های کلی خانواده، مصوب ۱۳۹۵/۶/۱۳.
۴. قانون تشکیل سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران.
۵. قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، مصوب ۱۴۰۰/۷/۲۴.
۶. قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۲۶.
۷. شرح وظایف و اختیارات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، مصوب ۱۳۸۸/۴/۸ شورای عالی حوزه‌های علمیه.
۸. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور ۱۳۹۵/۱۱/۱۰.
۹. بشیری، ابوالقاسم. مبانی الهیاتی و نقش آن در روان‌شناسی اسلامی، دو فصلنامه علمی - پژوهشی روان‌شناسی، سال ۱۳، ش ۲۵، پاییز و زمستان ۱۳۹۸.
۱۰. غروی، محسن. مجله معرفت، ش ۵۰، مدیر گروه روان‌شناسی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمة‌الله علیه) و پژوهشکده حوزه و دانشگاه.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc@majles.ir